

Nr. 9(85)

BAZŪNE

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas avīzīte
par notikumiem bibliotēkas dzīvē

2018. gada 3. septembris

IZSTĀDES, KAS NEATSTĀJ VIENALDZĪGU

Gunta Bite

Avīzītes «Bazūne» redaktore

Uzsākot septembri, nevilus prātā nāk divrinde «Šurp grāmatas uz skolu / Es būšu teicamnieks». Grāmatas jau izsenis ir bijušas izglītības un kultūras pamatā, tāpēc jo īpaši svarīgi ir izrādīt tām cieņu, ne tikai rūpējoties par tām ikdienā, bet arī godinot to senākos priekštečus. Tāpēc bibliotēka rīkos seno grāmatu godināšanas izstādi, kuras pirmo daļu lasītāji varēja apskatīt gada sākumā. Tagad, **no 3. līdz 28. septembrim lasītavā Rīgā** būs apskatāma izstādes otrā daļa «**Senās grāmatas ir vēstures zelts II**». Tā būs saistoša gan pieaugušajiem, gan skolēniem. Ekspozīcija būs papildināta ar interesantiem faktiem par grāmatām, to iespiešanas un iesiešanas metodēm, kā arī par kādu interesantu faktu, kas saistās ar mums visiem labi zināmo personāžu Vinniju Pūku.

Savukārt septembra otrajā pusē būs apskatāma arī novadpētniecības materiālu izstāde, kas veltīta Latvijas Neredzīgo bibliotēkas pirmajam direktoram Staņislavam Miklaševičam, atzīmējot viņa deviņdesmito dzimšanas dienu.

Pirms vairāk nekā pusgadsimta dibinātās bibliotēkas pirmo direktoru Miklaševiču tālaika kolēģi raksturoja kā enerģisku, uzņēmīgu, neatlaidīgu, ideju bagātu, bet dažkārt nesavaldīgu un skaļu. Tomēr varbūt tieši šis rakstura īpašības palīdzēja izcīnīt grūtas cīņas, lai šodien mūsu bibliotēka varētu darboties un priecēt savus lasītājus.

Šobrīd bibliotēkā ir pieejami pielāgotie materiāli par Nodarbinātības valsts aģentūras pakalpojumiem, savukārt **3. oktobrī** aicinām uz tikšanos ar aģentūru, lai iepazītos ar nodarbinātības aktualitātēm un tiktos ar karjeras konsultantiem, kā arī sociālajiem uzņēmējiem. Īpaši aicināti skolu jaunieši, izvēloties nākotnes profesiju.

BIBLIOTĒKAS ZIŅAS

GRĀMATU SUNS UN «EZĪŠI»

Vija Circāne

Lasītāju apkalpošanas nodaļas vadītāja

Saulainā 23. augusta rītā Latvijas Neredzīgo bibliotēku piepildīja sirsnīgas

sarunas, jautras čalas un smaidi, jo te pulcējās Pirmskolas izglītības iestādes (PII) «Laimes Lācis» grupiņa «Ezīši» un citi interesenti, lai projekta «**Mūsu mazā bibliotēka**» ietvaros, lasītu slovēņu bērnu

rakstnieka P. Svetina stāstu «Brīnumu gredzens». «Brīnumu gredzens» ir stāsts par slavenas operdziedātājas vientulību, ko viņa mēģina lauzt, tirgus laukumā nopērkot burvju gredzenu. Tas izkrīt no operdziedātājas rokām un aizribo, taču vesels pulks garāmgājēju iesaistās gredzena ķeršanā, neatstājot slaveno mākslinieci nelaimē vienu. Lasīšanas un klausīšanās prieku vairoja terapijas suņa Džeroda un viņa saimnieces Ramonas no biedrības «Kenventaki» klātbūtne. Tā ir bibliotēkas jaunā aktivitāte bērniem **«Grāmatu suņi»**.

Labdien — *Dober dan!* Pēc sasveicināšanās slovēņu rakstnieka stāstu lasīja bibliotekāre Dinija. Savukārt bibliotekāre Vija bija iejutusies stāsta galvenās varones operdziedātājas Ļudmilas Krasincas lomā. Viņa iepazīstināja bērnus ar senlietām, kas atrodamas bibliotēkas krājumā. Ar lielu interesi un sajūsmu bērni skatīja senās grāmatas, skaņuplates, patafonu — skaņu plašu atskaņotāju. Biblio-

tēkas mazie apmeklētāji, operdziedātājas Ļudmilas (Vijas) iedrošināti, dziedāja solo dziesmas, uzdeva mīklas. Džero saimniece Ramona atbildēja uz neskaitāmiem bērnu jautājumiem un, protams, katrs gribēja ar Džero nofotografēties. Liels bija bērnu prieks kopā ar bibliotekārēm Dzintru, Diniju un Viju izlocīt krāsainās papīra lidmašīnas.

Pateicībā par labajiem darbiņiem bērni saņēma bibliotēkas veidotās grāmatzīmes un sunīša saimnieces Ramonas dāvētos atstarotājus. Bibliotēkas paldies mazajiem apmeklētājiem par atnestajiem zīmējumiem, kur attēlota mūsu bibliotēka. Brīnumu gredzens savu uzdevumu izpildīja! Nevienš nejutās vientuļš, bet tik daudz draudzīgu smaidu, smieklu, priecīgu emociju valdīja bibliotēkā!

Paldies biedrības «Kenventaki» vadītājai Ramonai Kārkliņai un sunim Džerodam, PII «Laimes lācis» grupai «Eziši» par sadarbību un jauku kopā būšanas prieku grāmatu pasaulē!

«JUKU» LAIKI SLĀTAVĀ UN ČANGALIENĀ (nobeigums)

Herma Cīrule

Braila raksta nodaļas maketētāja

Neliela atkāpe, lai saprastu, kas tie par mērnieku laikiem Piebalgā. Ieskats Vikipēdijā: «Kaut arī dzimtbūšana Vidzemes guberņā tika atcelta jau 1819. gadā, tikai 1832. gadā zemnieki ieguva tiesības mainīt dzīves vietu guberņas robežās. Zeme paliek muižnieku īpašumā un zemnieki ir spiesti slēgt līgumus par zemes nomu, kas paredzēja klausas muižnieku īpašumos. 1860. gada 13. novembrī Krievijas impērijas ķeizars Aleksandrs II parakstīja «Vidzemes zemnieku likumu», pēc kura Vidzemes guberņas muižniekiem bija zemniekiem jāierāda izpirkšanai paredzē-

tā zeme. Šim nolūkam vajadzēja precīzi noteikt katras zemnieku saimniecības robežas un novērtēt zemes kvalitāti.»

Grāfa Šeremetjeva nopelnu sarakstā Ziemeļu kara laikā ietilpa arī Rīgas iekarošana, kas tika pievienota Krievijai. Kā dāvanu par šiem nopelniem grāfs no cara Pētera I izlūdzās Piebalgu. Tagad viņš vēlējās klausības zemnieku zemi pārdot un lika izmērīt šo sava īpašuma platību. Mērīšanas darbu uzsāka 1867. gadā, kad muižas kungu mājā tagadējos Inešos apmetās mērnieku brigāde, kas Piebalgā strādāja līdz 1873. gadam. Interesanti, ka viens no mērniekiem bija vēlākais «Lāčplēša» autors Andrejs Pumpurs.

Un tad sākās!!!

Lai panāktu sev labvēlīgus mērījumus, nekādi līdzekļi nebija smādējami. Mērniekiem tika doti kukuļi. Piebaldzēni lišķēja un meta kārīgus skatus uz kaimiņu zemes gabaliņu. Ēdienu galdi lūza un dzeramais plūda straumēm. Uz zemes mērīšanas «altāra» tika ziedota arī dažu labu jaunuvu tikumība. Kā raksta Jānis Kalniņš savā grāmatā «Kalna Kaibēni»: «Tukšas alus mucas, brandvīna pudeles, izgulētas gultas un raudošas meičas bieži palika mērniekiem nopakaļ, jo katrs saimnieks, lai cik maza vai liela būtu viņa zeme, gribēja mērniekiem izpatikt.» Galu galā, ja vajadzība spiež, tikumību var pabīdīt malā. Pēc tam baznīcā izsūdzēs grēkus...

Bieži vien ar tiešumu un taisniem ceļiem, lai kā gribētos, neko panākt nevar, tāpēc arī piebaldzēni šad tad, kad kaut kas jāpanāk, izvēlas likumotākus, taču drošākus ceļus — lietā tiek likti gan glaimi, gan viltība.

Reinis un Matīss spriež par sižetu un to, kā tiks sadalīti darbi. Lai stāsts būtu pieņemams gan redaktoriem, gan lasītājiem, pamatā vajadzētu būt mīlas stāstam (Liena un Kaspars). Matīss, kas ir romantiskākas dabas, ieminas Reinim, ka varbūt varētu būt vēl kāds mīlas pāris, uz ko Reinis atbild, ka ar to pašu vienu jau pietiek atliekiem galiem. Reinim romantika nav pie sirds, taču pasmieties par mērnieku laiku notikumiem un ļaužu raksturiem — tas pašā laikā. Stāstā tiek ievīts noslēpums (samainītie bērni) un šausminošs piesitiens par blēžiem (Raņķis, Grabovskis). Pārējo daļu aizņemtu raibumi no zemes pārmērīšanas darbiem. Viņi vienojās, ka rakstītājs būs Matīss, bet jautro atgadījumu stāstītājs — Reinis. Vēlāk tīr rakstā to pārraksta «Kaibēnu» skolnieki, kam glītāks rokraksts.

J. Kalniņa grāmatā «Kalna Kaibēni» viens no šiem skolēniem uzdod jautājumu

par Oļinieti: «Tātad ļaunie sodu nesaņems?»

Matīss atbild: «Vai tev neliekas, ka viņa pati jau sev sodu piespriedusi, ar to dienu, kad sāka ienīst Kasparu? Jo dienas steidz tālāk, jo viņas naidis pieaug, un šai paštaisnājai sievietei vairs nav mierīga mirkļa. Viņa no rīta līdz vakaram staigā pilna īgnuma un naida. Vai vēl lielāka nelaime cilvēku var piemeklēt? Tāds cilvēks ir pats sevi ieslodzījis kā tumšā kambarī.»

Stāstā Vecpiebalga nodēvēta par Slātavu, Jaunpiebalga — par Čangalienu.

Brāļi ir aizrāvušies, iegājuši azartā un iegūtas informācijas ir tik daudz, ka stāsts sanāk garāks, nekā bija iecerēts. Tas tiek aizvien papildināts.

Un tad sākas problēmas: stāsts ir par garu un tas neietilpst ne «Baltijas Zemkopī», ne «Baltijas Vēstnesī».

Atrisinājumu brāļi atrod Heinriha (Indriķa) Alunāna personā Jelgavā, kurš apsola darbu izdot, kaut gan ar raizēm, vai tikai darbā nav attēloti konkrēti piebaldzēni, kuri varētu sevi atpazīt un celt sūdzības. Skandālu negrib neviens izdevējs. Iznākot stāsta pirmajai daļai, arī cenzoram ir tādi paši iebildumi, taču Matīss apzvēr, ka konkrēti neviens nav ņemts par prototipu, izņemot Teni, kura atveidošanai ņemts par pamatu Reiņa un Matīsa tēvabrālis.

Taču pašiem piebaldzēniem tā visneliekas. Oļinietē tie saskata Rātminderu Edi, (vēlākā Matīsa sievasmāte), «Kagaiņu» skolmeistars «izspļauts» Pietuka Krustiņš. Un Treidītis caur avīzi skaidrojas, ka stāstā aprakstītais Švauksts neesot viņš.

Edes Rātminderes meita Līze (Ingūnas Baueres grāmatā «Skolas Līze») Matīsam vēlāk saka: «Grāmata ir varena. Vismaz spriežot pēc tā, ka mana māte pēc pār-

šķirstīšanas uz trim dienām zaudēja valodu. Neteica ne vārda, tikai šņāca.»

Un tā — 1879. gadā iznāk pirmais latviešu valodā izdots reālistiskais romāns «Mērnieku laiki». Kaut arī paši brāji Kaudzītes to uzskata tikai par stāstu.

Atsauksmes avīzēs ir ļoti labas, kaut saskatītas arī kādas vājās puses.

Interesanti, ka visatzinīgākais ir vācu aprindu spriedums. Citāts no J.Kalniņa grāmatas «Kalna Kaibēni»: «Tā ir patiesa, godīga dzimtenes mīlestība, kas tā var tēlot. Še var skatīties zemnieka sirdī iekšā. Valoda ir spīrgta, tekoša.» Autors norāda, ka šis darbs jāatzīst par latviešu rakstniecības rotu. Publikāciju autori ļoti atzinīgi vērtējuši valodu.

Paiet gadi un Piebalgā sāk kļīst baumas, ka Kaudzīši nav īstie «Mērnieku laiku» autori. Vieni saka, ka brāji nozaguši manuskriptus no Kronvaldu Ata, citi, ka no Jēkaba Zvaigznītes un uzdevuši par savu, jo divi tādi «veči», pie tam viens no viņiem bez izglītības, neko tādu uzrakstīt nevarēja, kaut arī pēc darba pabeigšanas Matīsam bija 30, Reinim — 39 gadi.

Un Matīss ķeras pie manuskriptu apkopšanas, paskaidrojumiem, pieaicinot arī par lieciniekiem pārrakstītājus. Tiek pievienotas arī fotogrāfijas. Sanāca divi ma-

nuskriptu sējumi, kas tika nodoti uzglabāšanai Zinību komisijas arhīvā.

Un atkal nedaudz no Vikipēdijas: «Darbs tulkots arī lietuviešu, igauņu, krievu un vācu valodā. Kā luga pirmoreiz iestudēta 1911. gadā Rīgas jaunajā teātrī. Vēlāk iestudēta arī Latvijas Nacionālajā (1922.) un Dailes teātrī (1956.). 1968. gadā Rīgas kinostudija uzņēma filmu «Mērnieku laiki».

Daudz vēlāk, kad līdzās vairs jau nav brāļa Reiņa un Matīss ir jau mūža novakarē, viņš iesāk rakstīt romānu «Jaunie mērnieku laiki», kas paliek nepabeigti un arī lasītāju sirdis tā īsti neiekar, salīdzinājumā ar pirmo romānu. Padomju laikā «Jaunie mērnieku laiki» bija aizliegti.»

Ja mēs tā labi paskatāmies apkārt, vai tad tepat vien mums līdzās nestaigā gan prātnieki, gan švauksti, gan pietuka krustiņi? Un ja tā ķertos pie rakstāmā un baltas papīra lapas, sanāktu varbūt ne viens vien smejams gabals.

Lai jums labi lasās, raudās un smejas!

Grāmatas Braila rakstā atvēršanas svētki notiks novembrī Latvijas simtgades biroja telpās Latvijas Nacionālajā bibliotēkā. Par laikiem un plānoto programmu ziņosim vēlāk!

LATVIJAS NEREDZĪGO BIBLIOTĒKA

SVEIC VISUS IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU AUDZĒKŅUS UN VIŅU SKOLOTĀJUS
AR JAUNA MĀCĪBU GADA SĀKUMU!

NOVĒLAM DAUDZ INTERESANTU UN IZGLĪTOJOŠU BRĪŽU!

BAZŪNE

**Latvijas Neredzīgo
bibliotēkas
bezmaksas avīze**

Izdota Braila raksta nodaļā. Iznāk reizi mēnesī.
Redaktore Gunta Bite.

E-pasts: gunta.bite@neredzigobiblioteka.lv

Mājaslapa: www.neredzigobiblioteka.lv sadaļā Jaunieguvumi

Tāl. 67522131

Publicētie materiāli ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.

Par publikācijām atbildīgi paši autori.